

A hegy

E vírus nehezítette hetekben elgondolom, hogyan birkóztak száz, vagy több száz évvel ezelőtt a járványokkal.... A ködös novemberi idő pedig a legjobb alkalom arra, hogy bezártságunkban emlékek után kutassunk és felidézzünk régi képeket, szüleink, nagyszüleink hangját, azokét, akik már elmentek...

Ők még Rókushegynek hívták ezt a vidéket, ahol lakunk. Ma már szinte senki se nevezi így. Nagyanyám Új Szent János kórházat emlegetett, hiszen a Széna téren volt a régi. A 18. század elején tomboló pestis idején építettek oda - a város szélére - egy kórházfélét úgy, ahogy azt Pesten is tették. Rókus egy önfeláldozó ferences szerzetes volt a középkorban, aki pestiseseket ápolt. Azt a két utcát, amely a kórházzal szemben nyílt az Országútról, Kis-Rókus és Nagy-Rókus utcaként emlegették, ez utóbbit később a Lövházról nevezték el. A dombot pedig, amely az Ördögároktól északra terül el, Rochusbergnek hívták a budai polgárok. A régi térképek tanúsága szerint két Rókus szobor is állt határain: egy a mai Trombitás úton, egy pedig a Bimbó és Alvinci út találkozásánál. A hegy délnyugati lejtőjén komoly szőlőtermesztés folyt. Nem véletlen, hogy a 19. század végén itt építettek szőlészeti kutató intézetet a Debrői úton, amit később az indítványozó Hermann Ottó nevére kereszteltek át. Az 1960-as években még voltak szőlőültetvények a kutató előtt, ill. a Présház utca felett.

Nagyapámék az első világháború idején örökségből egy kis házat tudtak venni a Fillér utca felső részén, ami eredetileg présház, vagy csőszház lehetett. Hatalmas gyümölcsöskert tartozott hozzá. Nagy boldogság volt ez a nehéz időkben, s négy gyermeküknek valóságos birodalom. A Krisztinaváros után - ahol korábban laktak - ez vidéknek számított. Nyulakat tartottak, s az ifjú férj még azt is tervezte, hogy méhészkedni fog. Nem volt messze a Ganz gyár, ahol mérnökként dolgozott, s a gyerekeknek az elemi a Marczibányi téren. Felgyalogolni minden nap ugyan fáradságos lehetett, de hetente felhozta a hentes, a pék az áruját, a környékbeli sváb falvakból az asszonyok a krumplit, s a „reipszant”-ot a súroláshoz. A kert ontotta a gyümölcsöket, amely feldolgozása, befőzése komoly feladat elé állította a négygyermekes fiatalasszonyt. Még akkor is, ha volt segítsége a háztartásban, egy fiatal cseléd lány valamelyik sváb faluból.

A dombra meredeken felfutó Fillér utca ekkor még kiépítetlen, szekérrel felfelé csak úgy volt járható, ha még két lovat fogtak a szekerek elé. Az 1920-as években azonban már megjelentek az autók is a gazdag bankárok villáinál. A Csopaki – Ruszti – Fillér – Rókushegyi (most Lorántffy) utcák által körülhatárolt területen, ahol ma 28 társasház van, összesen talán 9 ház állt, a Sehr és Herzog házon kívül Janovicsék emeletes háza, Zsámboki Gyula festőművész-tanáré a Csopaki utcában, valamint a Rókushegyi úton Légrády olasz reneszánsz stílusú villája. Utóbbiak még ma is állnak. Légrády Imre a Pesti Hírlap főszerkesztője és a Légrády Testvérek Nyomdai Műintézet egyik tulajdonosa volt. Az ostrom alatt ennek az épületnek pincéjében húzódtak meg Sztéhlo Gáborék, egy csapat rájuk bízott gyerekek. A legszebb neobarokk villa, amely jelenleg a brit nagykövetség rezidenciája, ekkor még nem állt. Ezt Scitovszky Tibor - aki egy ideig a Bethlen kormány külügyminisztere volt - csak 1930-ban építtette. A helyén lévő réten vágott át nagynéném - a kis Miczi - iskolába menet, vagy amikor gyümölcsöt vitt fel nagyjának a Várba. Az Ervin utca másik oldalán egy hatalmas telken - amely a Rókushegyi úttól az Érmelléki utcáig terjedt - állt báró Bánffy Dániel háza. Rupp Imre pesti járásbíró nyaralóját alakíttatta át, ami talán a legrégebbi ház volt a környéken. A vadregényes kertben még az 50-es években is láthatóak voltak római szarkofágok (vagy másolataik).

Az 1920-as évek elején még nagy szó volt a repülőgép. Apám fivéreivel, ha csak tehették, meglesték a kertük felett naponta átrepülő duplafedeles gépet, a berlini postajáratot. Elnézem az évtized végén készült légifelvételt... Még csak elszórtan vannak villák a hegy tetején, a Szőlészeti Kutató mellett egy új épületegyüttes a Baár-Madas Református Leánynevelő Intézeté. A hegy lábánál egy hatalmas seb. A Pasarét elején lévő téglagyár már megszűnt, de az agyagbánya helye még rendezetlen. Alsó részén sportpályák kialakítása folyik, itt épül majd föl a Budapesti (Budai) Torna Egylet új sporttelepe. A Széll Kálmán tér helyén lévő BBTE pályát - ahol nagyapám még korcsolyázott - költöztették át a Pasaréti útra. A felső részen közpark létesült, ott gyakran sétált velünk édesanyám az 1950-es években. A háború után a Vasas vette át a sporttelepet, a felső részt lekerítették, oda is tenispályákat építettek. Társadalmi munkában készült egy teniszstadion, amelyben előfordult, hogy bokszmeccset rendeztek, sőt nyári estéken kertmozinak használták. Bátyámmal a Rhédey utcai kerítésnél lestük a bunyót, s kertünkben is lehetett hallani, amikor az Aidát vetítették Sophia Loren-nel, vagy amikor a megafonból szólt a „Hej mambó...”.

Az agyagos hegyoldal a hatvanas években megmozdult. A Hermann Ottó út egy évtizedig le volt zárva, amíg nem sikerült szivárgókkal megállítani a csúszását. A teniszstadiont le kellett bontani. A felső tenispályák egy részét az elhanyagolt területen később újra használni kezdték. A régi parkban felállított kőkeresztből - ami még sokáig a Vasas kerítésén belül ledöntve megvolt – csak a talapzata maradt meg a gyereksípálya mellett. Talán megérem, hogy a Pasaréti úti rész után ennek a területnek a felújítására is sor kerül....

Visszapillantva a régi fotóra, a Trombitás úton már áll a jellegzetes Schulek-ház kilátóval a tetején, a Pikler villa és a Fasorig lenyúló kertben a Florida kiosk. A háború után ebből a híres szórakozóhelyből csak a kert maradt meg, és a kibetonozott köralakú táncplacc. A kerthelyiség salakján környékbeli fiúk fociztak, és valahol ott volt Ödön számárnak az istállója. Az Olasz fasorban - nagyanyám mindig csak így emlegette - mi egyszerűen Fasornak, (Malinovszkij-nak senki se) volt egy étterem, alatta pedig a „kispince”. Később ebből lett az Aranyfácán söröző. A kispincéből kétkerekű kézikocsin, vagy Hoki néni szamaras kordéjával vitték a tüzelőt a közeli házakhoz. A környéken akkor élő, most 60-70 éveseknek talán jelent még ezen kívül valamit néhány név a Fasorból, ahová anyukám gyakran vitt vásárolni. Boriska néni a tejcsarnokból, aki mindig veszekedett a szállítókkal, Józsi bácsi a fodrász, aki csikófrizuránkat vágta, és franciául is társalgott vendégeivel, Bogdán cipész, akinek a pincehelyiségben nem csupán a műhelye volt, hanem ott is lakott, és meglestük, amikor esténként hegedült. Szalféter úr, a jó kedélyű üvegesmester, aki gyakran járt át udvarolgatni a kalapos Rózsikának, vagy Krisztinka nénit szórakoztatta, akinek trafikjában vízicsodát lehetett venni. A zöldséges Mihály bácsi, aki oldalkocsis motorral hozta hajnalanta a friss árut a nagybaniról. Később ugyan szerzett egy tragacs kisteherautót, de azzal megpakolva a Lorántffyn csak rükvercben tudott felmenni. Ripely mesternél csináltattuk az igazolványképeket, aki fadobozos gépének leple mögé bújt az exponáláskor...

Szemben velünk az iskola.... Gyerekként nevettünk a szomszéd nyolcvan éves Jenő bácsin, aki éppen akkor septe hosszan a járdát, amikor a gimnazista lányok kitódultak az utcára. Azóta eltelt hatvan év.... Még mindig ugyanott lakunk. A gimnazista lányok most is ugyanolyan szépek, még ha legtöbbjük arcát mostanság maszk takarja. Azon veszem észre magam, hogy én is szívesen elnézelődöm... Öregszem...